

Jogi alapismeretek

2017. nov. 9.

I. A jogi norma szerkezete

I. A jogi normák fajtái

II. Érvényesség és hatály

I. A jogi norma szerkezete

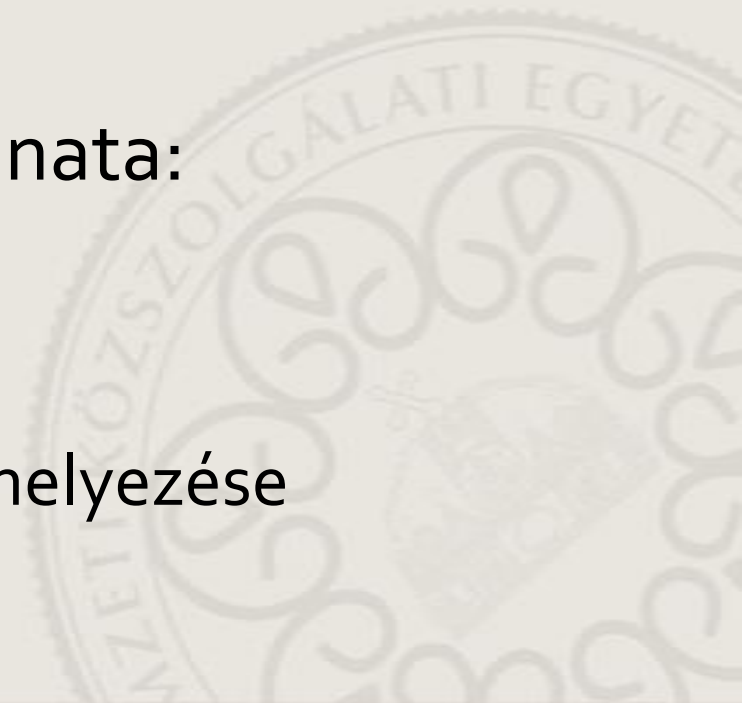
Jogi norma

- a jog legkisebb, még önmagában értelmes egysége
- magatartásszabály
- teleologikus-normatív jelleg
 - ✓ céltételezést tartalmaz
 - ✓ magatartást ír elő

- a jogi norma 2 előírást tartalmaz:
 1. magatartás
 2. jogkövetkezmény

- a jogi norma 3 logikai mozzanata:
 1. magatartás meghatározása
 2. magatartás jogi minősítése
 3. jogkövetkezmény kilátásba helyezése

- A jogi norma szerkezeti elemei:
 1. hipotézis
 2. diszpozíció
 3. jogkövetkezmény

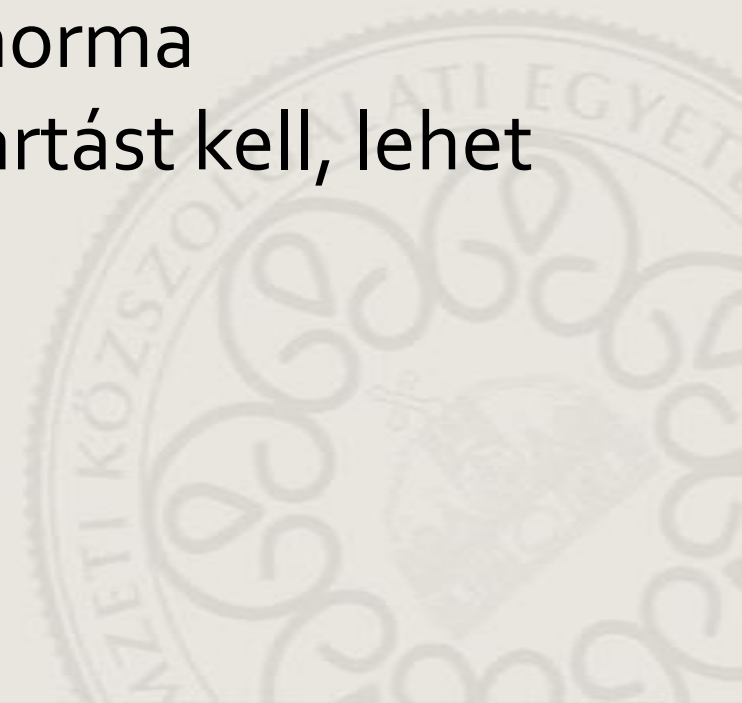

Hipotézis

- mikor, milyen körülmények között kell vagy szabad a jogilag szabályozott magatartás alanyának meghatározott és a diszpozícióban megfogalmazott magatartást tanúsítania, vagy attól tartózkodnia

Diszpozíció

- a hipotézisben megfogalmazott feltételek bekövetkezte esetén a jogi norma címzettjének milyen magatartást kell, lehet vagy szabad tanúsítania.

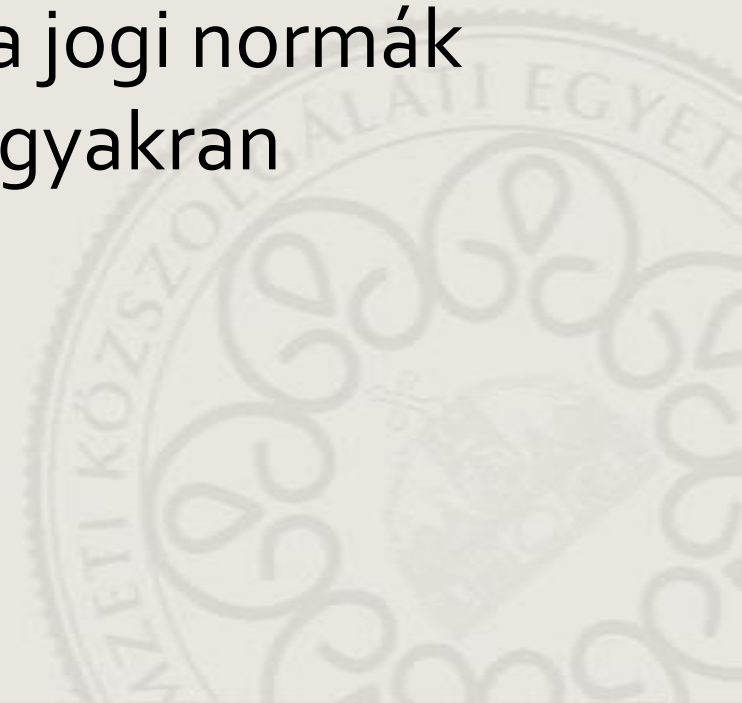

Jogkövetkezmény

- a diszpozícióban előírt magatartás nem követése esetére a címzett számára hátrányos, negatív következmények
- diszpozíciónak megfelelő magatartás tanúsítása esetére a címzett számára kedvező, pozitív következmények

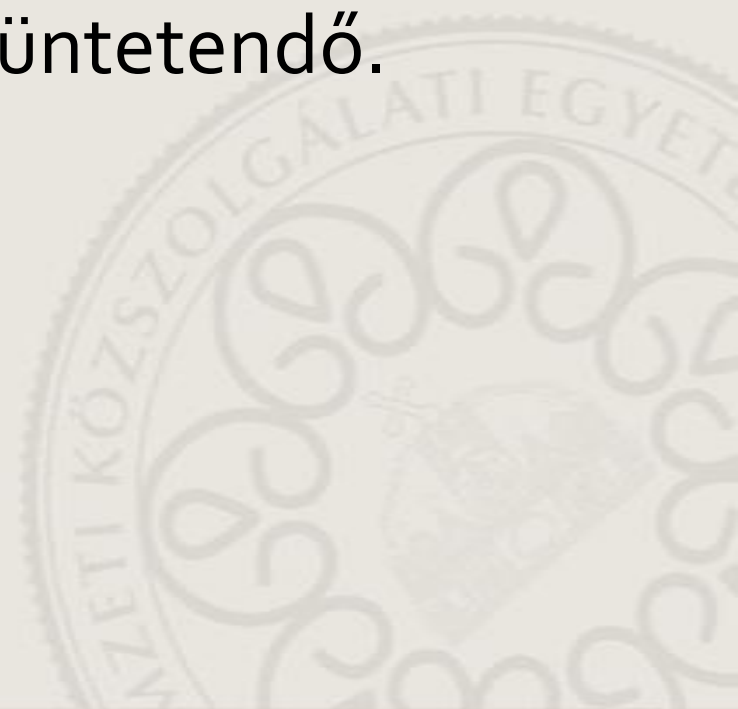
A diszpozíció és a jogkövetkezmény kapcsolata

- a tiltó és a parancsoló jelleg a jogi normák nyelvi megfogalmazása során gyakran közvetlenül nem fejeződik ki

Btk. 16o. §

(1) Aki mást megöl, büntett miatt 5 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

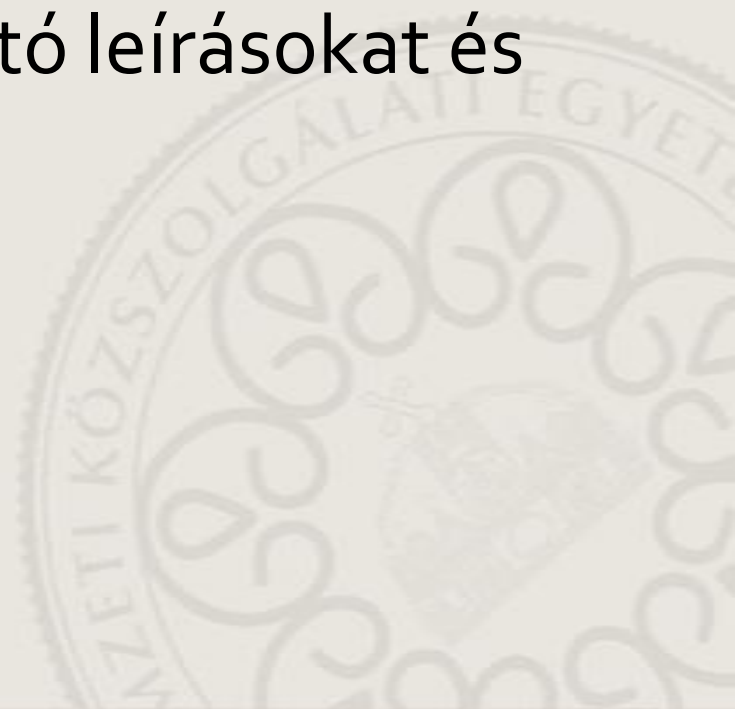

Btk. 176. §

(1) Aki kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, büntetett miatt 2 évtől 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ptk. 6:124. § [Dokumentáció átadása]

A kötelezett köteles a jogosultnak átadni a szolgáltatásról szóló tájékoztató leírásokat és egyéb dokumentumokat

Ptk. 6:215. § [Adásvételi szerződés]

(1) Adásvételi szerződés alapján az eladó a dolog tulajdonjogának átruházására, a vevő a vételár megfizetésére és a dolog átvételére köteles.

Ptk. 6:174 [Kártérítés kellékhibás teljesítés esetén]

(1) A kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a hibás teljesítésből eredő kárát, kivéve, ha a hibás teljesítést kimenti.

Ptk. 7:10. § [Végintézkedési szabadság]

Az örökhagyó a halála esetére vagyonáról vagy annak egy részéről végintézkedéssel szabadon rendelkezhet.

Diszpozíció

1. egyszerű
2. leíró
3. hivatkozó/utaló
4. keretdiszpozíció

II. A jogi normák fajtái

Jogi normák 2 fő csoportja:

1. regulatív
2. feladatkijelölő
3. a jogrendszer egységességét biztosító

Regulatív jogi normák

- közvetlenül szabályozzák a jogi norma alanyainak a magatartását oly módon, hogy azokat normatíve minősítik és jogkövetkezményeket helyeznek kilátásba

- meghatározott tartalmú
- nem meghatározott tartalmú jogi normák
 1. keretszabályok
 2. utaló normák

Meghatározott tartalmú

Btk.

367. § (1) Aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Keretszabály

403. § (1) Aki a számvitelről szóló törvényben vagy a felhatalmazásán alapuló jogszabályokban előírt bizonylati rendet megsérti vagy könyvvezetési, beszámoló készítési kötelezettségét megszegi, és ezzel

- a) a megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló hibát idéz elő, vagy
 - b) az adott üzleti évet érintően vagyoni helyzete áttekintését, illetve ellenőrzését megghiúsítja,
- büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Utaló jogi norma

Btk.

Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak

311. § A 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el.

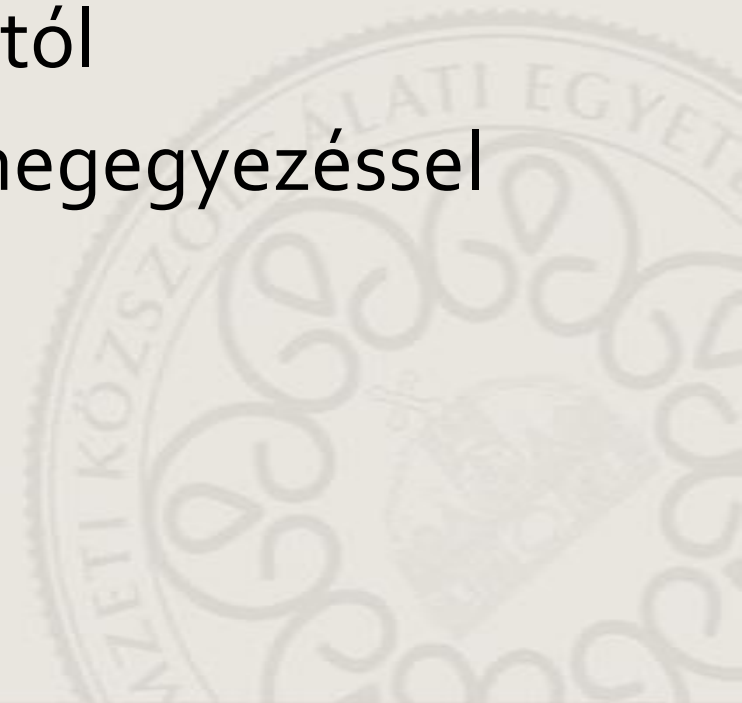
A kötelező erő alapján

1. kógens
2. diszpozitív és
3. ajánló jogi normák

Kógens jogi norma

- kötelező ereje nem függ a jogi norma alanyainak a megállapodásától
- a norma előírásaitól közös megegyezéssel sem lehet eltérni
- büntetőjogi normák

Diszpozitív jogi norma

- rendelkezéseitől a felek kölcsönös megegyezéssel eltérhetnek, az eltérést a jog engedi
- polgári jogi normák jelentős része

Ptk.

6:1. § [A kötelelem]

(3) A kötelmeknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó közös szabályaitól a felek egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja.

Ajánló jogi normák

- előírásai közvetlenül nem kötelezőek
- a jogszabály csupán ajánlja az azoknak megfelelő magatartást
- „lehetőleg” kitétel

Jat.

3. § Az azonos vagy hasonló életviszonyokat azonos vagy hasonló módon, szabályozási szintenként **lehetőleg** ugyanabban a jogszabályban kell szabályozni. A szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű. A jogszabályban nem ismételhető meg az Alaptörvény vagy olyan jogszabály rendelkezése, amellyel a jogszabály az Alaptörvény alapján nem lehet ellentétes.

Jogkövetkezmények szerinti osztályozás

- joghatás
 1. anyagi előny
 2. jogi előny
 3. jogvédelem
- szankció
 1. represszív
 2. reparatív

- anyagi
- alaki

jogi normák

Feladatkijelölő jogi normák

- feladatkitűzés
- szervezet megjelölése
- hatáskörrel felruházás
- eljárás szabályozása
- jogkövetkezmények

A jogrendszer egységességét biztosító jogi normák

- jogszabályok érvényességét megszabó normák
 - ✓ kollíziós normák
 - ✓ értelmező rendelkezések

Ptk. 8:1. § [Értelmező rendelkezések]

(1) E törvény alkalmazásában

1. *közeli hozzátartozó*: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér;
2. *hozzátartozó*: a közeli hozzátartozó, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, és a testvér házastársa;
3. *fogyasztó*: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy;

Btk

Értelmező rendelkezés

319. § A 315. és a 318. § alkalmazásában terrorista csoport a három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja terrorcselekmény elkövetése.

Jogi normák kapcsolódása

- alternativitás
- inherencia
- egymásutániság

Jogintézmény

- egy meghatározott társadalmi viszonyt szabályozó jogi normák összessége
- egy jogintézményhez általában különböző tartalmú, eltérő jogágba tartozó jogi normák tartoznak

Jogtétel

- jogi normatartalmat kifejező jogtételek
- más jogi normák érvényességére vonatkozóan tartalmaz előírást
- jogi célokat és jogi alapelveket
- politikai célkitűzéseket
- szimbolikus

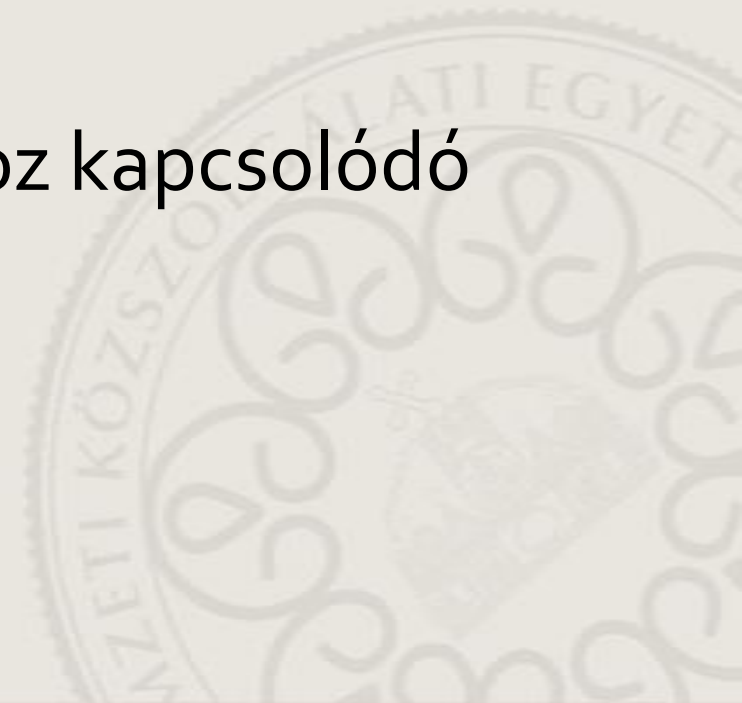
Jogszabály

- egy jogalkotási aktussal elfogadott jogtételek összessége
- szerkezeti elemei!!

Jogrendszerben elfoglalt helye

- eredeti jogszabály és az azt később módosító jogszabályok
- az alapjogszabály és az ahhoz kapcsolódó végrehajtási jogszabályok
- kódex és novella

A jogszabályok közzététele

- kihirdetés
- közzététel

Jat.

26. § (1) A jogszabályokat az önkormányzati rendelet kivételével a Magyar Közlönyben kell kihirdetni.

(2) A minősített adatot nem tartalmazó közjogi szervezetszabályozó eszközt - a fővárosi és megyei kormányhivatal vezetőjének normatív utasítása, a helyi önkormányzat képviselő-testületének és a nemzetiségi önkormányzat képviselő-testületének normatív határozata, valamint a polgármester és a jegyző normatív utasítása kivételével - a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

A joganyag rendszerezésének eszközei

- kompiláció
- inkorporálás
- egységes szerkezetbe foglalás
- revízió

III. Érvényesség és hatály

Érvényesség

- jogi normák érvényessége: kötelező erő
- 3 feltétel:
 1. illeszkedjék a jogforrások hierarchiájába;
 2. megfelelő jogalkotási jogkörrel fölrüházott szerv alkossa,
 3. megfelelő eljárás keretében;
 4. megfelelő módon hirdessék ki.

Hatály

- a jogi normák meghatározott időben, meghatározott területen és meghatározott személyek számára kötelezőek, vagyis érvényesek
- a jogi norma alkalmazható, alkalmazandó, végrehajtható, végrehajtandó

Időbeli hatály

- időtartamot jelöl, amelytől kezdődően és ameddig a jogszabályt alkalmazni kell illetve lehet
- hatálybalépés és hatályvesztés

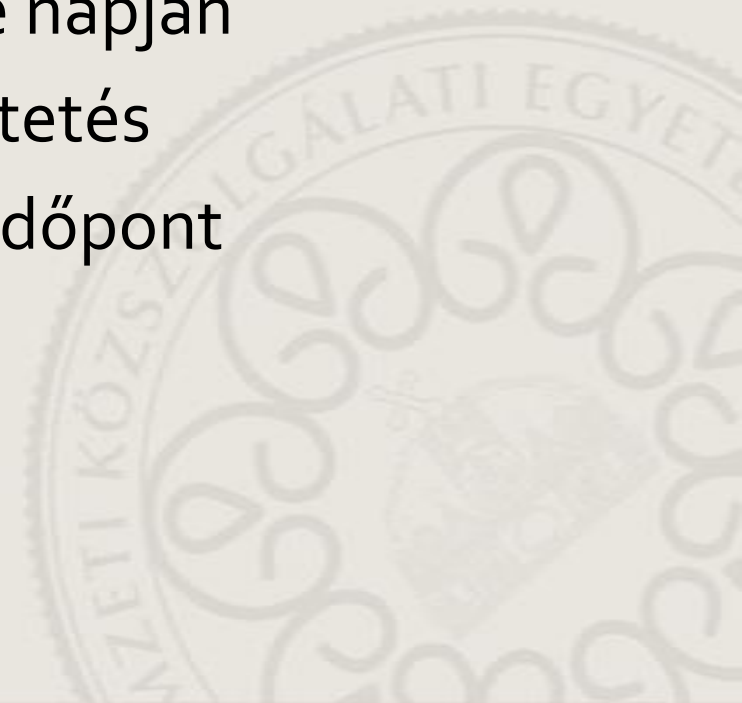
Jat.

7. § (1) A jogszabályban meg kell határozni a hatálybalépésének napját, amely a jogszabály kihirdetését követő valamely nap lehet.
- (2) Ha a szabályozás célja másként nem érhető el, a jogszabály hatálybalépésének napja a kihirdetés napja is lehet, ebben az esetben a hatálybalépés időpontját órában kell meghatározni, mely nem előzheti meg a kihirdetés időpontját.

- (3) Ha a hatálybalépés naptári napja nem határozható meg, a hatálybalépés valamely jövőbeli feltétel bekövetkeztének időpontjához is köthető.
- (4) Ha a szabályozás célja másként nem érhető el, törvény rendelkezhet úgy, hogy a hatálybalépéséről külön törvény rendelkezik.

- (5) A jogszabály egyes rendelkezéseinek hatálybalépésére különböző - a jogszabály hatálybalépését követő - időpontokat is meg lehet állapítani.
- (7) A jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés - a (2) bekezdésben meghatározott eset kivételével - a hatálybalépése napjának kezdetén lép hatályba.

- Az időbeli hatály kezdete a kihirdetés időpontjához képest háromféle módon határozható meg:
 1. azonnal, vagyis a kihirdetése napján
 2. jövőbeli hatályú hatálybaléptetés
 3. kihirdetés napját megelőző időpont

Btk. 2. §

- (2) Ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új büntető törvényt kell alkalmazni.
- (3) Az új büntető törvényt visszaható hatállyal kell alkalmazni a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmény elbírálásakor, ha az az elkövetés idején a magyar büntető törvény szerint nem volt büntetendő.

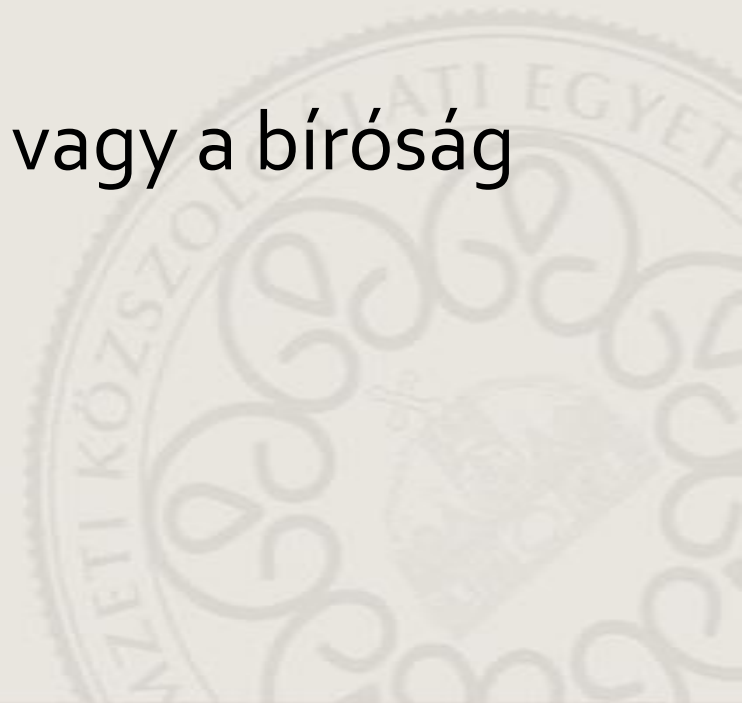
Hatályon kívül helyezés

Jat.

10. § (1) A hatályos jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés hatályát veszti

a) ha a hatályon kívül helyezendő jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést tételesen megjelölő, a hatályon kívül helyezést kimondó jogszabályi rendelkezés hatályon kívül helyezi,

- b)* ha a módosítandó jogszabályi rendelkezést tételesen megjelölő, annak helyébe lépését kimondó jogszabályi rendelkezés módosítja,
- d)* ha azt az Alkotmánybíróság vagy a bíróság megsemmisíti.

(2) A hatályos jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést az (1) bekezdés *a*) pontja szerint - a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel - a hatályon kívül helyezni kívánt jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés megalkotására hatáskörrel rendelkező szerv helyezheti hatályon kívül.

Területi hatály

- földrajzi területet jelöli ki, ahol az adott norma alkalmazható és alkalmazandó

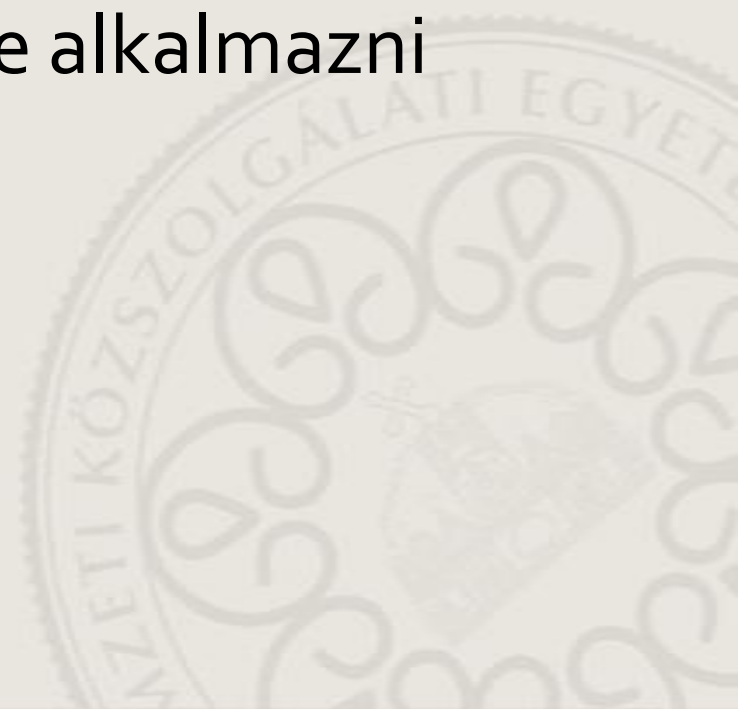
Jat.

6. § (1) A jogszabály területi hatálya Magyarország területére, az önkormányzati rendelet területi hatálya a helyi önkormányzat közigazgatási területére terjed ki.

Személyi hatály

- az a személyi kör, akikre vonatkozóan a jogi normát alkalmazni kell illetve alkalmazni lehet

Jat.

6. § (2) A jogszabály személyi hatálya

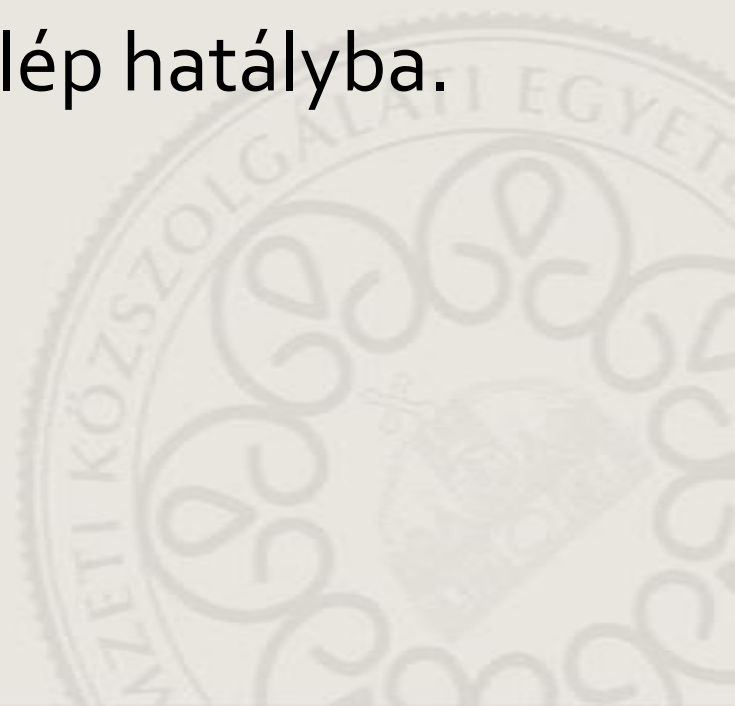
a) Magyarországon területén a természetes személyekre, jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre, valamint Magyarországon területén kívül a magyar állampolgárookra,

b) önkormányzati rendelet esetében a helyi önkormányzat közigazgatási területén a természetes személyekre, jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre, az 5. § (1a) bekezdés szerinti esetben a társulásban részt vevő helyi önkormányzatok, az 5. § (1b) bekezdés szerinti esetben a társult képviselő-testületben részt vevő települési önkormányzatok közigazgatási területén a természetes személyekre, jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre terjed ki.

2013. évi V. tv a Polgári Törvénykönyvről

8:4. § *[Hatálybalépés]*

E törvény 2014. március 15-én lép hatályba.

2011. évi CCIV. Tv a nemzeti felsőoktatásról

- 109. §** (1) Ez a törvény - a (2)-(3) bekezdésben meghatározott kivétellel - 2012. január 1-jén lép hatályba.
- (2) Az 1-9. §, 11-48. §, 49-53. §, 55-69. §, a 72-107. §, a 108. § 1-7. pont, 8-23. pont, 24-44. pont, a 110. § (1) bekezdés 2-11., 13-18. és 20., 22., valamint 24-27. pont, a 110. § (2)-(4) bekezdés, a 111. § (1)-(5) bekezdés, a 112-114. §, a 115. § (1)-(4) és (6)-(7) bekezdés, a 117. § (1)-(4) és (6) bekezdés, a 118-119. §, a 120. § (1) bekezdés, az 1-4. melléklet 2012. szeptember 1-jén lép hatályba.

Jat.

2. §

(2) Jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

Átmeneti rendelkezések

- a jogi szabályozás megváltoztatása tartós jogviszonyokra vonatkozik vagy folyamatban lévő eljárásokat érint
- Példa: 2013. évi CLXXVII. Törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről